

DK-WP.072.4.2024.ŁT
Warszawa, 19 lipca 2024 r.

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Ministrze,

odpowiadając na wystąpienie z dnia 24 maja 2024 r. (znak: II.510.350.2024.MA) dotyczące podjęcia działań legislacyjnych w celu uchylenia art. 96 ustawy z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenieniem się SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2024 r. poz. 683), z mocą wsteczną, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższego stanowiska.

Kwestie związane z przedawnieniem odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli co do zasady zostały uregulowane w art. 85o ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela¹. Zgodnie bowiem z treścią art. 85o ust. 1 ww. ustawy postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte po upływie 5 miesięcy od dnia powzięcia przez organ, przy którym działa komisja dyscyplinarna pierwszej instancji, wiadomości o popełnieniu czynu uchybiającego godności zawodu nauczyciela lub obowiązkom, o których mowa w art. 6 tej ustawy, oraz po upływie 2 lat od popełnienia tego czynu.

Przy czym od powyższej zasady w ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela przewidziano wyjątki, do których należą sprawy, w których:

- 1) popełniono czyn o charakterze seksualnym na szkodę małoletniego – wówczas przedawnienie nie może nastąpić przed ukończeniem przez niego 24. roku życia (art. 85o ust. 2 ww. ustawy);
- 2) wszczęto postępowanie dyscyplinarne w terminie, lecz nie ukończono go przed upływem 2 lat od popełnienia czynu – karalność czynu ustaje dopiero z upływem 5 lat od dnia popełnienia czynu (art. 85o ust. 4 ww. ustawy);
- 3) czyn uzasadniający odpowiedzialność dyscyplinarną stanowi jednocześnie przestępstwo – przedawnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej następuje z zachowaniem wymienionych okresów, z tym że nie wcześniej niż z dniem upływu okresu przedawnienia odpowiedzialności karnej za to przestępstwo (art. 85o ust. 6 ww. ustawy).

Ponadto w ww. ustawie przewidziano także, że termin 5-miesięczny na wszczęcie postępowania dyscyplinarnego nie rozpoczyna biegu, a rozpoczęty ulega zawieszeniu, jeżeli nauczyciel, którego dotyczy postępowanie wyjaśniające, jest nieobecny w pracy i z tego powodu nie może złożyć wyjaśnień. Termin ten zaczyna ponownie biec od dnia stawienia się nauczyciela do pracy (art. 85o ust. 3 ww. ustawy). Natomiast termin 5-letni, o którym mowa w art. 85o ust. 4 ww. ustawy, ulega zawieszeniu do dnia powzięcia przez przewodniczącego komisji dyscyplinarnej wiadomości o ustaniu przeszkody albo o prawomocnym zakończeniu postępowania karnego albo postępowania w sprawach o wykroczenia (art. 85o ust. 5 ww. ustawy).

¹ Dz.U. 2024 poz. 986

Jednocześnie wskazać należy, że 18 kwietnia 2020 r. wszedł w życie art. 96 ustawy z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-COV-2 (dalej: ustawa kwietniowa COVID-19), który stanowi, że w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 bieg terminów, o których mowa w art. 85o ust. 1 i 4 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu na ten okres. Tak jak wskazano w odpowiedzi Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 14 marca 2023 r. (znak: DWST-WPZN.5027.19.2023.DC) na wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 10 lutego 2023 r. (znak: VII.7037.2021.AT), przepis ten został wprowadzony z uwagi na fakt, że w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, w niektórych przypadkach przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego oraz postępowania dyscyplinarnego mogło być utrudnione lub narażać zdrowie uczestników tych postępowań. Dlatego też zasadne było, aby w przypadku wydłużenia czasu trwania tych postępowań nie doszło do przedawnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Odnosząc powyższe do postulatu dotyczącego uchylecia przywołanego powyżej art. 96 ustawy kwietniowej COVID-19 w zakresie jego niezgodności z art. 2 Konstytucji RP, mając na uwadze wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 grudnia 2023 r. (sygn. akt P 12/22), w którym uznano, że art. 15zrz¹ ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 340; dalej: ustawa marcowa COVID-19) jest niezgodny z art. 2 Konstytucji RP, należy przede wszystkim wskazać na różnice pomiędzy uregulowaniami, które były przedmiotem rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny a uregulowaniami dotyczącymi zawieszenia biegu przedawnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli.

Na wstępie należy podkreślić, że Trybunał Konstytucyjny w ww. wyroku rozstrzygał merytorycznie jedynie kwestie przedawnienia karalności czynu i przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe, o której mowa art. 15zrz¹ ust. 1 ustawy marcowej COVID-19, i nie wypowiadał się w przedmiocie zawieszenia biegu przedawnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli, o której mowa w art. 96 ustawy kwietniowej COVID-19.

Ponadto zawieszenie biegu terminu przedawnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej, o której mowa w art. 96 ustawy kwietniowej COVID-19 zostało wprowadzone wyłącznie w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii, i nie było tak jak w przypadku wstrzymania biegu przedawnienia karalności czynu i przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe, o której mowa w art. 15zrz¹ ust. 1 ustawy marcowej COVID-19, wydłużone o okres 6 miesięcy po ich odwołaniu. Jednocześnie zauważyć należy, że art. 96 ustawy kwietniowej COVID-19 został wprowadzony 18 kwietnia 2020 r., a więc w początkowym okresie pandemii COVID-19, w którym to okresie ustanowiono i wprowadzono szereg ograniczeń, nakazów i zakazów. Wszystkie zaplanowane w tym okresie rozprawy dyscyplinarne, jak również posiedzenia niejawnie komisji dyscyplinarnych nie odbywały się i musiały być przesunięte na inny termin. Podobnie wyglądała kwestia zaplanowanych w tym okresie postępowań wyjaśniających. Natomiast odroczenie w tamtym czasie przeprowadzenia postępowań wyjaśniających oraz postępowań dyscyplinarnych powodowało niewątpliwie kumulację spraw, które wpływały do rzeczników dyscyplinarnych oraz komisji dyscyplinarnych i opóźnienia w ich procedowaniu.

Zatem nie sposób zgodzić się z oceną wyrażoną w przedmiotowym wystąpieniu, że art. 96 ustawy kwietniowej COVID-19 podziela wszystkie wady art. 15zrz¹ ust. 1 ustawy marcowej

COVID-19, z powodu których został on uchylony przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 12 grudnia 2023 r.

Ponadto w opinii MEN nie można pominąć konsekwencji wynikających z rozwiązania zaproponowanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich polegającego na uchyleniu art. 96 ustawy kwietniowej COVID-19, z mocą wsteczną.

Uchylenie normy prawnej zawartej w tym przepisie z mocą wsteczną usunęłoby z systemu prawnego skutek, jaki ta norma wywarła, co oznaczałoby, że:

- we wszystkich sprawach dyscyplinarnych, które zostały zakończone i w których zastosowano tę normę, otworzyłoby to zainteresowanym drogę do wznowienia postępowania, a następnie do jego umorzenia, a więc również w tych przypadkach, w których komisje orzekły kary dyscyplinarne, o których mowa w art. 76 ust. 1 pkt 2-4 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, tj. zwolnienie z pracy, zwolnienie z pracy z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczyciela w okresie 3 lat od ukarania, wydalenie z zawodu nauczyciela. W konsekwencji mogłoby to stanowić zagrożenie bezpieczeństwa dzieci w szkołach, do których powróciliby przywróceniu do pracy nauczyciele, uprzednio ukarani ww. karą dyscyplinarną;

- a w sprawach będących w toku, spowodowałoby jego pominięcie przy orzekaniu i stosowanie przepisów ogólnych w zakresie biegu przedawnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli, co w konsekwencji spowodowałoby umorzenie tych postępowań bez ich merytorycznego rozstrzygnięcia, a więc również w tych sprawach, które zakończyłyby się wydaniem orzeczenia uniewinniającego i w przypadku zawieszenia danego nauczyciela w pełnieniu przez niego obowiązków w szkole na czas trwania tego postępowania, wiązałyby się ze zwrotem zatrzymanych kwot wynagrodzenia, stosownie do art. 85u ust. 4 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (w przypadku umorzenia postępowania przepisy nie przewidują zwrotu zatrzymanych kwot wynagrodzenia).

Mając na uwadze powyższe wyjaśnienia, Ministerstwo Edukacji Narodowej nie planuje podjęcia działań zmierzających do uchylenia art. 96 ustawy z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-COV-2.

Z poważaniem

Barbara Nowacka
Minister Edukacji
/ – podpisano cyfrowo/